

12



VEERHUIS AAN DE LEK

Links van het voormalig raadhuis staat het oude Veerhuis waar veerman Faas woonde. Schuin tegenover dit pand, buitendijks, is het 'nieuwe' Veerhuis. Daarvoor, tot hun sloop in de jaren '60, stonden hier de oude Zalmart van omstreeks 1800 en het Waagje, waarschijnlijk het oudste gebouwtje in de Krimpenerwaard uit 1280. In het nieuwe Veerhuis, ofwel het 'Oude Mannenhuisje', kwam dagelijks een groepje ouderen samen; ze praatten wat, ze pruiden wat. Na het overlijden van de mannen is die ontmoetingsplek verloren gegaan. Kort daarop is het initiatief genomen om de veerdienst in ere te herstellen. Vanaf Tweede Paasdag t/m de laatste zondag van september vaart het veerbootje Af en Toe van 11.00 tot 17.00 uur op zondagen tussen Ammerstol en Groot Ammers. Tegenover het huidige voetveer/veerhuisje stond het 'Van Ouds Het Raadhuis', waar jaarlijks aandeelhoudersvergaderingen plaatsvonden. Hier was ook een kroeg. Ernaast lag een stoep die naar AVA Tafelfabriek leidde. Nu staan er op de dijk woningen. Erachter is een nieuwe wijk gebouwd.

15



CAPELLELAAN

Deze lange straat verbindt de Provincialeweg met de dorpskern. Aan weerszijden zijn in de 20e eeuw nieuwe wijken gebouwd. De rechter nieuwbouwwijk uit de jaren '60 en '70 heeft straatnamen die verwijzen naar het visserijverleden van Ammerstol. Zo is er bijvoorbeeld een Visserijstraat en Zalmstraat. Aan de linkerkant zijn de straatnamen ingegeven door de functie die de sloten vroeger hadden in de polder: Aan de Dwarsslot en Aan de Griendslot.

13



OASENGBOUW BROEKSELAANTJE

Op de hoek staat het karakteristieke zuiveringsstation van drinkwaterbedrijf Oasen. Het is vernoemd naar Cornelis Rodenhuis, die van 1952 tot 1974 directeur was van de Goudsche Waterleiding Maatschappij, een voorloper van Oasen. Leuk feitje: al jaren nestelt hier in het

voorjaar een ooievaarstel. Het zuiveringsstation levert sinds 1968 drinkwater aan Ammerstol en de regio Gouda. Dit is Oasen's grootste zuiveringsstation. Elk jaar produceert het 13 miljard liter water, wat neerkomt op dagelijks 14 olympische zwembaden. Vanuit de oevers van de Lek pompt Oasen water op van wel 100 meter diep. Dit bronwater is al schoon, maar het is nog geen drinkwater. Dit station zuivert het water en dan wordt het drinkwater via ondergrondse leidingen naar de huizen getransporteerd. Oasen is het drinkwaterbedrijf van 750.000 mensen en 7.200 bedrijven in het oosten van Zuid-Holland. Oasen heeft zeven zuiveringsstations die samen jaarlijks 46 miljard liter drinkwater produceren. Via meer dan 4.000 kilometer waterleidingen in de grond, wordt dit drinkwater geleverd.

14



BEELD DE SNACKERT ROTONDE

Onder de naam 'De Snackert' werd al in de 17e eeuw vanuit Ammerstol op de Lek op zalm gevestigd. De Snackert was een visserijbedrijf, waar rond het begin van de 20e eeuw ongeveer vijftig mensen werkten, onder leiding van twee bazen. Ze werkten in twee ploegen: twaalf uur op, twaalf uur af. De werkweek liep van zondagmiddag 18.00 uur tot zaterdagmiddag 18.00 uur. Men had destijds nog niet van Arboretgeving gehoord. Tijdens de vloed hadden de vissers enkele uren rust. Het beeld op de rotonde is een initiatief van Bert Timmerman; het is ontworpen en vervaardigd door Verdo Staalconstructies B.V. uit Bergambacht. Het werk is geplaatst in 2014 en onthuld door Dilia Blok, toenmalige loco-burgemeester van Bergambacht, net voordat de fusiegemeente een feit was.

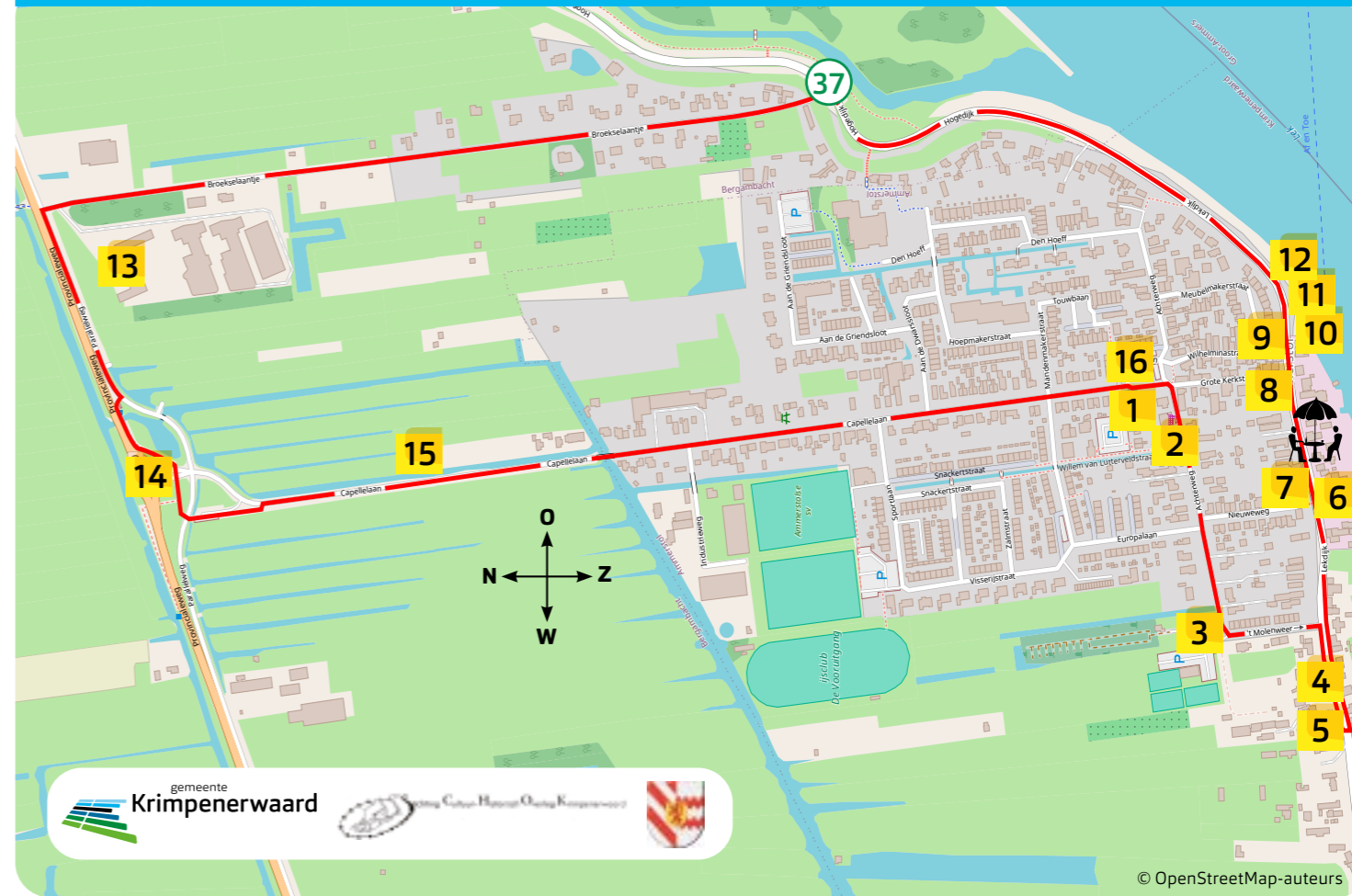
16



ZALMVISSE KERKPLEIN

Op het Kerkplein staan de voormalige waterpomp van Ammerstol en een bronzen Zalmvisser uit 1980, gemaakt door beeldhouwer Roel Bendijk (1937-2016). Bendijks monumentale kunst heeft een prominente plaats in de Krimpenerwaard. Jan van Lier publiceerde in 2017 een fotoboek over Bendijk en zijn werk. Aan de zalmvisserij op de Lek kwam begin 20e eeuw een eind. De laatste zalm is in 1921 opgevestigd. Naast dit beeld herinnert ook de vis in het voormalige gemeentewapen van Ammerstol nog aan de zalmvisserij. Onder een aantal woonhuizen in Ammerstol bevinden zich nog originele ijskelders. Vroeger werden in de winter ijsblokken uitgehakt en bewaard in de goed geïsoleerde kelders. Hiermee behoevde men de zalm in de zomer voor bederf.

Ammerstol



ROUTEBSCHRIJVING WANDELING ± 3,9 KM



Start de wandeling vanaf het Kerkplein bij **1**: Nederlands Hervormde kerk. Net voorbij de pastorie RA (rechtsaf) Achterweg voor **2** en **3**. LA (linksaf) via 't Molenweer naar Lekdijk. Eenmaal boven RA voor **4** en **5**. Keer om op de Lekdijk en loop terug tot **6** en ertegenover **7**. Vervolg Lekdijk in oostelijke richting en passeer **8** en later **9**. Schuin hier tegenover zijn **10** en **11**. Hier is ook **12**. Vervolg Lekdijk, deze gaat over in Hogedijk waar de dijkslot begint.

Deze dijkslot is na de laatste dijkverzwaring in ere hersteld en via een brug over de dijkslot kan men wandelen door de Buitenlanden van Ammerstol, plaatselijk bekend als de Griend. Hier leven weer bevers. Nu echter LA bij Broekselaantje. Vóór kruising met Provincialeweg N210 LA, loop over het wandel- en fietspad. Links is **13**. Volg het wandel- en fietspad en ga bij rotonde - **14** - LA Capellelaan, **15**, in richting dorpskern. Loop deze uit tot aan **16** op het Kerkplein.

Ammerstol is een van de kleinste dorpen in de Krimpenerwaard. Des te opmerkelijker is het dat het op 16 mei 1322 stadsrechten kreeg van graaf Willem III van Holland. Destijds was het een belangrijke plaats vanwege de visveiling en de grafelijke tol die hier geheven werd; Ammers tol. Ammerstol maakte echter geen gebruik van de verkregen rechten. De visveiling en tol gingen in 1401 naar Schoonhoven, dat ook stadsrechten had. De (zalm)visserij bleef echter verbonden aan Ammerstol met een hoogtepunt in de 19e eeuw. In 1880 werd, op het hoogtepunt van de zalmvisserij en handel, het veilinggebouw

'Zalmarkt' gebouwd. Dit pand is in de 20e eeuw afgebroken. Aan de rietkragen van de Lek verdienden inwoners ook aan de mandenmakerij. Zij maakten manden van wilgentenen en zij gebruikten riet als dakbedekking. Toen de zalmen aan het begin van de 20e eeuw uit de Lek verdwenen, zochten bewoners ander werk. Velen werden ook politiek actief en onder hen waren met name socialisten. Hierdoor werd Ammerstol ook wel het 'Moskou aan de Lek' genoemd. Enkele bekende Ammerstollenaren zijn PvdA-politicus Max van den Berg (1946) en voetballer Aart Ooms (1947).

COLOFON

Beeld, tekst en input: Stichting Cultuur Historisch Overleg Krimpenerwaard (SCHOK), gemeente Krimpenerwaard, Gerjo en Marco Goudriaan, Hermanus de Jong, Lyanne de Laat, Oasen Drinkwater, Adrie Ooms, OpenStreetMap als open data (onder OdBL), Eindredactie en coördinatie: Lyanne de Laat, Nancy Markus Opmaak: Studio Kontakt Mediapartners Uitgave: gemeente Krimpenerwaard, T 14 0182, E info@krimpenerwaard.nl, www.krimpenerwaard.nl, f gemeentekrimpenerwaard



**DORPSKERK
KERKPLEIN**

Op het Kerkplein staat de Nederlands Hervormde kerk uit 1880. Het is een éénbeukig neogotische kerk naar ontwerp van architect Redeker. De kerk is een rijksmonument. Bij funderingswerkzaamheden in 2015 verscheen een wettelijk voorgeschreven archeologisch onderzoek. Zie <https://kerkvanammerstol.nl/> voor een uitgebreide rapportage. De kerkelijke geschiedenis van Ammerstol begon formeel op 22 juli 1331. Graaf Willem III van Holland had kort ervoor een kapel in Ammerstol gesticht, een kruiskerk met westtoren. De kerk stond dus achterstevoren ten opzichte van de huidige situatie. Aan de westkant van de huidige kerk staat een eikenhouten preekstoel en tegen de noordmuur een eikenhouten herenbank, beide uit de eerste helft van de 17e eeuw. Achter het orgel hangt een groot aedicula-vormig rouwbord met een segmentvormig fronton en twee Toscaanse zuilen voor de ambachtsheer Jacob de Cuypre († 1702). In 1885 kwam er een éénklaviersorgel in de kerk, gemaakt door L. van Dam & Zonen uit Leeuwarden. De kerk is verbonden aan de PKN en ze wil een open en tolerante geloofsgemeenschap zijn. Men vindt in Ammerstol dat de geloofsgemeenschap en de predikant goed gehuisvest moeten zijn in een aantrekkelijk en warm huis. Links van de kerk staat de pastorie en rechts van de kerk is de begraafplaats. De pastorie is traditioneel en sober gebouwd. Ze heeft neoclassicistische kenmerken, zoals de diamantvormige sluitstenen. Tot 1880 stond hier de gemeentelijke dorpschool, maar deze verhuisde in dat jaar naar de Lekdijk.



**SPAR AMMERSTOL
ACHTERWEG 36**

In de Achterweg is SPAR Ammerstol, de enige supermarkt in de buurt. Het team werkt samen met mensen met een verstandelijke beperking of afstand tot de arbeidsmarkt. De supermarkt is samen met de naastgelegen snackbar gevestigd in een nieuwbouwcomplex van Beter Wonen. Sinds 2011 kan men na een winkelloos tijdperk van zeven jaar voor dagelijkse boodschappen weer terecht in het dorp. Voorheen stond hier de Openbare Lagere School van Ammerstol. De eerste school werd al in 1644 geopend. Bekende schoolmeesters waren J. van Munnickhoff in de 17e eeuw en A. van Noordwijk in de 19e eeuw. Deze meester werkte ook op de zalmafslag. Hij had van 1840 tot 1890 de leiding over deze school. Een ingemetselde steen bij de SPAR herinnert nog aan de inzamelingsactie voor diens gouden jubileum.



**BOERDERIJ
LEKDIJK 80**

De moerassige veengebieden, waaruit de Krimpenerwaard bestaat, zijn ontgonnen vanaf de 11e eeuw. Vanaf die tijd ontstonden er boerderijen op de koppen van de percelen. Het land van de boer lag vaak verspreid, maar het er rond de boerderij was bestemd voor de belangrijkste bebouwing en het werk van de boerin. De boerin verwerkte onder meer melk tot kaas. Bij deze boerderij zijn nog een melkkelder, kaaskamer en vrijstaande stal zichtbaar. De bomen voor het huis horen bij de boerderij. In de zomer zorgen ze voor schaduw en ze houden het huis, en dus ook de kaaskamer, koel.



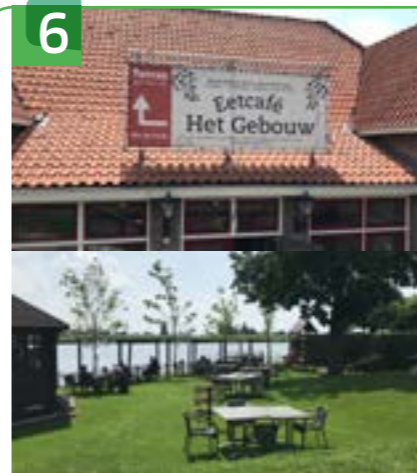
**OORLOGSMONUMENT
T.H.V. ACHTERWEG 2**

Aan het einde van de Achterweg staat het oorlogsmonument, gemaakt door Ineke van Dijk. Het is een beeldengroep van drie staande vrouwenfiguren die over een glazen muur kijken. Het symboliseert het wachten op de thuiskomst van hun dierbaren, die gedwongen hun dorp moesten verlaten en nooit meer terugkeerden. De dorpsbewoners zijn Arie Matthijs de Jong (* 8-3-1921, † 30-11-1943) en Jan Ooms (* 7-10-1920, † 21-10-1943). Zij rusten op het Nederlands Erevelde in Düsseldorf. Op het glazen paneel staat een tekst van Ds. J.B.Th. Hugenholtz: *"De oorlog wordt niet door wapens doch door mensen gevoerd."* In 2020 verscheen het boekje *Het gebeurde op 4 mei 1945 in Ammerstol*, dat te koop is bij de SPAR. Jan Blom beschrijft hierin hoe de feestelijkheden na de bevrijding ruw werden verstoord door de komst van enkele in Schoonhoven geleverde Duitsers. Zij wisten niet dat hun land had gecapituleerd. Dit leidde tot een vuurgevecht dat fataal was voor twee betrokkenen.

Geniet van ons prachtige erfgoed!

**5 'T AMMERSE LAND
LEKDIJK 72-74**

Nog net binnen de bebouwde kom ligt aan Lekdijk 72-74 de kleinschalige hobbyboerderij 't Ammerse Land. De boerderij verkoopt (h)eerlijk en traceerbaar vlees van eigen Nederlands vleesveeras, namelijk van het verbeterd roodbont. Bij de boerderij is een winkeltje dat iedere zaterdagochtend open is.



**'T GEBOUW
LEKDIJK 75**

Op Lekdijk 75 staat het verenigingsgebouw van Ammerstol, kortweg 't Gebouw. Het is in 1927 gerealiseerd en het biedt doordeweeks onderdak aan diverse verenigingen, zoals de biljart-, dart-, toneel- en muziekvereniging. Van donderdag t/m zondag is het een eetcafé met zaalverhuur voor zakelijke en feestelijke gelegenheden. Van oktober tot juni treedt iedere twee weken op zondagmiddag een liveband op. Cultureel Café Ammerstol organiseert deze optredens al heel lang. Het is er altijd gezellig druk.



**VOORMALIG RAADHUIS
LEKDIJK 162**

Op dit pand aan Lekdijk 162 uit 1894 staat een windveer met zalm die verwijst naar het zalmverleden. Het pand is gebouwd als woning en in 1885 heeft Cornelis Zanen het na zijn overlijden aan de gemeente geschonken. Hierna functioneerde het als raadhuis van Ammerstol. Het bordes is er later aangebouwd en destijds of daarna zijn ook de oorspronkelijke blinden verdwenen. In 1940 is het pand gerestaureerd en in 2008 weer ingericht als woonhuis. Nog steeds spreekt Sinterklaas hier vanaf het balkon 's morgens op 5 december de kinderen toe, nadat hij aan wal komt via de steiger van voetveer Af en Toe.



**VOORMALIG POSTKANTOOR
LEKDIJK 128-130**

Aan Lekdijk 128-130 was voorheen het postkantoor dat in 1901 is gebouwd. In de architectuur komen veel kenmerken uit de Jugendstil en neorenaissance terug, zoals de aanzetstenen van de dakkapellen, tegelmozaïeken, speklagen van groene bakstenen en de getrapte puntgevel. Ook de kruispannen zijn typisch voor die periode. Het postkantoor werd al gauw hét centrum van de Ammerse zalmhandel. Destijds werkten maar liefst zes mensen om alle post en telefoonverkeer te behandelen. Ook was er in dit pand een bank gevestigd, zodat betalingen direct verwerkt konden worden.



**DORPSCAFÉ DE STAPPERS
GROTE KERKSTRAAT 2**

Op de hoek met de Lekdijk ligt aan Grote Kerkstraat 2 dit dorpscafé, dat vermoedelijk al uit de 15e of 16e eeuw stamt. Op het gebouw met witgepleisterde muren staat het jaartal 1750. Menige eigenaar en uitbater heeft hier voor veel gezelligheid gezorgd. Aan de ligging is te zien dat het tegen de dijk aangebouwd is. Aan de kant van de Lekdijk is goed te zien dat de dijk in de loop der jaren opgehoogd is.



**DE RODE DOMINEE
SCHUIN T.O. LEKDIJK 162**

Op een bord met fietsroutes staat het verhaal van dominee Hugenholtz die van 1924 tot 1954 in Ammerstol woonde. In Ammerstol woonden destijds vooral arbeiders, vissers en boerenknechten. Onder deze hardwerkende lieden zaten veel socialisten die zich meer richtten op de vakbond dan op de kerk. Na gedane arbeid kwamen ze 's avonds bij elkaar in een keet en praatten ze over politiek. Dominee Hugenholtz zette zich in voor vele armen, inclusief niet-kerkelijke dorpsgenoten. Het gaf hem de bijnaam de Rode Dominee, aangezien de kleur rood naar het socialisme verwijst.



**KEES DE VEERMAN
SCHUIN T.O. LEKDIJK 162**

Tussen het informatiebord en het veerhuis staat het beeld van Kees de Veerman; de bijnaam van Cornelis Ooms uit Groot Ammers. Hij was van 1932 t/m 1964 veerman van het toenmalige veer.

Dit veer heet nu Af en Toe. Het beeld heeft tot 2015 in de ouderensoos gestaan. Het is op de nieuwe plaats onthuld op 19 september 2015. Bij het bord staat de tekst: *Hier de beelt'nis van een man / Die een lange reeks van jaren / De mensen over bracht / Nu zal hij niet meer varen / Het veer is nu verdwenen / Tot ongerief van velen / Maar kees de veerman blijft / De vriendschap met ons delen.* Een andere bekende man op de Lek was Teunis Kok, die van de dekjongen opklom tot kapitein op 'Raderboot Nummer 6' van Stoomboot Reederij op de Lek. Van 1911 tot in 1948 werd over de Lek de lijndienst Schoonhoven-Rotterdam onderhouden. Het laatste raderstoomschip dat er voer, vervoerde veel passagiers, maar ook zuivel, huiden en vee. Deze raderboot stond bekend als De Kapitein Kok, vernoemd naar zijn kapitein. Ammerstol was een van de aanlegplaatsen.